

2026-01-22
S2025/01528
S2025/02071
S2026/00095 (delvis)

Socialdepartementet

Socialstyrelsen
106 30 Stockholm

Uppdrag till Socialstyrelsen att genomföra nationella utvecklingsinsatser för att stärka den specialiserade psykiatriska vården för vuxna med särskilt fokus på ökad vårdkapacitet

Regeringens beslut

Regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att genomföra nationella utvecklingsinsatser för att stödja regionerna i arbetet med att stärka den specialiserade psykiatriska vården för vuxna med särskilt fokus på ökad vårdkapacitet.

Inom ramen för uppdraget får Socialstyrelsen under 2026 betala ut 1 490 000 000 kronor till regionerna efter rekvisition, i enlighet med *bilagan*.

Medlen får under 2026 rekvireras av respektive region från Socialstyrelsen utan ansökningsförfarande. Medlen ska betalas ut engångsvis senast den 1 december 2026.

Regionernas redovisning av medel ska ske senast det datum som Socialstyrelsen bestämmer. Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas till Socialstyrelsen senast den 31 mars 2027.

Socialstyrelsen får i övrigt ange de villkor som ska förenas med statsbidraget inom ramen för ändamålet.

Socialstyrelsen ska när uppdraget utförs föra dialog med och inhämta kunskap och erfarenheter från berörda myndigheter, däribland Folkhälsomyndigheten, Inspektionen för vård och omsorg, Myndigheten för civilt försvar, Polismyndigheten, Statens beredning för medicinsk och social utvärdering, Statens institutionsstyrelse och Trafikverket.

Socialstyrelsen ska vidare föra dialog med och inhämta kunskap och erfarenheter från Delegationen för att genomföra en reform för mer samordnade, behovsanpassade och personcentrerade insatser till personer med samsjuklighet (S2025:A), den nationella samordnaren för ett samlat suicidpreventivt arbete (S2024/00816), den kommande snabbspårsutredningen om ändamålsenlig informationsdelning för en trygg och säker prehospital vård och SOS Alarm AB.

Socialstyrelsen ska därutöver föra dialog med och inhämta kunskap och erfarenheter från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), regioner, kommuner, professionsföreningar, patient-, brukar- och anhängigorganisationer och andra berörda aktörer, t.ex. organisationer inom det civila samhället.

Socialstyrelsen ska senast den 30 mars 2026 lämna en delredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet). Delredovisningen ska innehålla en plan för uppdragets genomförande, inbegripet en tidsplan för när insatserna ska genomföras.

Socialstyrelsen ska senast den 30 maj 2027 respektive den 30 maj 2028 lämna en delredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet). Delredovisningarna ska innehålla en årlig uppföljning av hur de medel som har tilldelats regionerna har använts och de resultat som har uppnåtts med stöd av bidraget, rekommendationer till regionerna kring fortsatta utvecklingsbehov inom området samt en beskrivning av Socialstyrelsens vidtagna insatser. Den delredovisning som ska lämnas senast den 30 maj 2027 ska därutöver innehålla en uppdaterad plan för uppdragets genomförande, inbegripet en uppdaterad tidsplan för när insatserna ska genomföras.

Socialstyrelsen ska senast den 30 november 2029 lämna en slutredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet). Slutredovisningen ska innehålla en samlad utvärdering av statsbidraget till regionerna med fokus på resultat och effekter, sammanfattande rekommendationer till regionerna kring fortsatta utvecklingsbehov inom området samt förslag på fortsatta nationella utvecklingsinsatser inom området med fokus på hur Socialstyrelsen kan stödja ett sådant nationellt utvecklingsarbete.

Redovisningarna ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

För uppdraget får Socialstyrelsen under 2026 använda 1 500 000 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och

social omsorg för budgetåret 2026 uppförda anslaget 1:8 Bidrag till psykiatri, anslagsposten 1 del till Socialstyrelsen. Av dessa medel får 1 490 000 000 kronor betalas ut till regionerna och 10 000 000 kronor användas av Socialstyrelsen för eget arbete i samband med uppdraget.

Ärendet

Den specialiserade psykiatriska vården för vuxna har genomgått stora förändringar och utveckling under de senaste decennierna, från ett fokus på institutionsvård till en mer personcentrerad vårdmodell. Utvecklingen har bl.a. möjliggjorts genom framsteg inom medicinsk forskning, ökad medvetenhet om psykisk hälsa och patientcentrerad vård.

Samtidigt finns, enligt flera utredningar och rapporter, bl.a. från Socialstyrelsen och SKR, fortsatt stora utmaningar inom den specialiserade psykiatriska vården för vuxna. Det handlar bl.a. om utmaningar i förhållande till vårdkapacitet, tillgänglighet, kompetensförsörjning och arbetet för att göra vården mer flexibel efter patientens behov. Det finns också utmaningar när det gäller omhändertagandet av personer med komplexa psykiatriska behov, inte minst när det gäller tillgången till mellanvårdsformer och ändamålsenliga övergångar mellan sluten- och öppenvård. Samarbetet mellan olika vårdgivare och andra aktörer, däribland socialtjänsten, polisen, de kommunala räddningstjänsterna och ideella organisationer, är enligt dessa utredningar och rapporter, även ett viktigt utvecklingsområde för att säkerställa samordnade vård- och omsorgskedjor och ett helhetsperspektiv på personen och dennes behov.

Regeringen genomför omfattande reformer och stora satsningar för att stärka och utveckla insatserna för psykisk hälsa och suicidprevention. Som en del av det arbetet beslutade regeringen i januari 2025 en nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention (skr. 2024/25:77). Utgångspunkten för strategin är en bred och tvärsektoriell ansats som skapar förutsättningar för en gemensam riktning för hela samhället i arbetet med att främja psykiskt välbefinnande, förebygga psykisk ohälsa och suicid och förbättra livsvillkoren för personer som lever med olika psykiatriska tillstånd.

Flera prioriterade delmål och insatser i strategin har specifik bäring på arbetet för att stärka insatserna för vuxna i behov av specialiserad psykiatrisk vård och göra vården mer flexibel efter patientens behov. Även samverkan mellan olika vård- och omsorgsgivare, bl.a. primär- och specialistvård och

socialtjänsten liksom med blåljusorganisationer, lyfts fram som viktiga utvecklingsområden i strategin för att säkerställa en sammanhållen och effektiv vård och omsorg av god kvalitet, inte minst för personer med komplexa psykiatriska tillstånd, inbegripet samsjuklighet och suicidalitet.

För att stödja genomförandet av strategin med specifikt fokus på vuxenpsykiatri avsatte regeringen under 2025 närmare en halv miljard kronor till regionerna för att utöka antalet vårdplatser i vuxenpsykiatri och öka antalet platser för självvald inläggning på avdelning (S2025/01235) samt för att underlätta flexibla övergångar mellan barn- och ungdomspsykiatri och vuxenpsykiatri (S2025/01181). Vidare avsätter regeringen under 2026 över 1,3 miljarder kronor genom en överenskommelse mellan staten och SKR inom området psykisk hälsa och suicidprevention (S2025/00159) som bl.a. innehåller riktade medel till regioner och kommuner för att utveckla vården för personer med komplexa behov med fokus på psykiatrisk heldygnsvård och tvångsvård och samordnade insatser för personer med samsjuklighet. Därutöver avsätter regeringen 400 miljoner kronor under 2026 för att utveckla den regionala primärvårdens arbete med psykisk ohälsa (S2025/00397, 2025/02147).

I budgetpropositionen för 2026 har regeringen aviserat en fortsatt och förstärkt satsning för att stärka och utveckla den specialiserade psykiatriska vården för vuxna (prop. 2025/26:1, utg. omr. 9, avsnitt 4.5). Detta för att möta det växande behovet av psykiatrisk vård, särskilt inom heldygns- och tvångsvården. I satsningen ingår medel till regionerna för att öka vårdkapaciteten genom fler vårdplatser, stärka de akutpsykiatriska verksamheterna och genomföra insatser för att göra vården tryggare och mer flexibel utifrån patientens behov genom självvald inläggning och bättre övergångar mellan barn- och ungdomspsykiatri och vuxenpsykiatri.

Satsningen är ett led i regeringens arbete med att stärka tillgängligheten och korta vårdköerna med särskilt fokus på att skapa förutsättningar för en god, tillgänglig och personcentrerad vård för vuxna i behov av specialiserad psykiatrisk vård vid psykisk ohälsa. Ett sådant utvecklingsarbete kräver både långsiktiga strategier och samordnade insatser i regionerna, i nära samverkan med övriga berörda aktörer, och ett utvecklat och stärkt nationellt stöd till berörda huvudmän och verksamheter bl.a. när det gäller nationell styrning med kunskap, en effektiv och hållbar kompetensförsörjning samt analys och uppföljning med fokus på resultat och effekter.

Närmare om uppdraget

Uppdraget att fördela statsbidrag till regionerna för ändamålet och stödja regionerna i utvecklingsarbetet

Socialstyrelsen ska informera regionerna om bidraget, utlysa och administrera bidraget och stödja de regioner som rekviderar medel för ändamålet. Detta genom att föra dialog med respektive region om de insatser som ska genomföras med stöd av bidraget och hur insatserna ska följas upp på regional nivå. Vidare ska Socialstyrelsen och regionen upprätta en överenskommelse där bl.a. regionens insatser, förväntade resultat och effekter av dessa insatser samt valda uppföljningsmått ska framgå.

Statsbidraget ska, med utgångspunkt i respektive regions identifierade behov, användas för att

1. möta det växande behovet av psykiatrisk vård inom den specialiserade psykiatriska vården för vuxna, särskilt inom heldygns- och tvångsvården där kapaciteten idag inte motsvarar behoven. Detta genom insatser för att öka vårdkapaciteten inbegripet att öka antalet vårdplatser baserat på befolkningens behov och genom att förstärka och utveckla de akutpsykiatriska verksamheterna, såväl psykiatriska akutmottagningar som mobila arbetssätt,
2. göra vården tryggare och mer flexibel utifrån patientens behov genom insatser för att öka möjligheten till självvald inläggning, i enlighet med nationella kunskapsstöd och rekommendationer, och
3. skapa mer flexibla övergångar mellan barn- och ungdomspsykiatri och vuxenpsykiatri. Detta genom strukturerade åtgärder för att stimulera flexibla och gradvisa övergångar mellan barn- och ungdomspsykiatri och vuxenpsykiatri baserat på den unges behov snarare än ålder, insatser för att säkerställa en ordnad överlämning mellan barn- och ungdomspsykiatri och vuxenpsykiatri samt insatser för att utveckla arbetssätt för att hålla den unge och dennes vårdnadshavare informerade om och vara delaktiga i behandlingen inför, under och i samband med sådana övergångar, även efter barnets 18-årsdag.

Uppdraget att genomföra nationella utvecklingsinsatser

Socialstyrelsen ska genomföra nationella utvecklingsinsatser för att stödja regionerna i arbetet med att stärka den specialiserade psykiatriska vården för

vuxna. Detta genom åtgärder för att utveckla den nationella styrningen med kunskap, stödja en effektiv och hållbar kompetensförsörjning samt utveckla analys och uppföljning med fokus på resultat och effekter.

Insatser för att utveckla den nationella styrningen med kunskap

Inom ramen för denna del av uppdraget ska Socialstyrelsen

- genomföra insatser för att stödja regionerna i arbetet med att utveckla produktions- och kapacitetsstyrning inom den specialiserade psykiatriska vården för vuxna, bl.a. genom stöd till kartläggningar av vårdpopulation, vårdproduktion, vårdflöden, verksamheter och lokaler,
- genomföra insatser för att stödja regionerna i arbetet med att stärka och utveckla det psykiatriska omhändertagandet, bl.a. genom att ta fram kunskapsstöd eller rekommendationer för införande, förvaltning och uppföljning av mobila arbetssätt,
- genomföra insatser för att stärka och utveckla samordningen av och samverkan mellan blåljusorganisationer när det gäller hantering av ärenden föranledda av nödsamtal via 112 samt andra akuta larm om psykisk ohälsa och suicidalitet inbegripet samsjuklighet i psykisk ohälsa och skadligt bruk eller beroende av t.ex. alkohol och narkotika, bl.a. genom att ta fram kunskapsstöd eller rekommendationer för införande, förvaltning och uppföljning av sådana gemensamma arbetssätt,
- genomföra insatser för att stödja regionerna i arbetet med att stärka och utveckla ändamålsenliga vård- och omsorgskedjor samt övergångar inom och mellan verksamheter i hälso- och sjukvård och socialtjänst,
- genomföra insatser för att ta hand om de utvecklingsförslag som har lämnats i nyligen redovisade uppdrag, bl.a. genom att ta fram kunskapsstöd och genomföra analyser och kartläggningar, och
- genomföra insatser för att stödja regionerna i implementeringen av framtagna kunskap respektive berörda nationella riktlinjer med fokus på den specialiserade psykiatriska vården för vuxna.

Insatser för att stödja en effektiv och hållbar kompetensförsörjning

Inom ramen för denna del av uppdraget ska Socialstyrelsen

- inom ramen för pågående nationella initiativ inom kompetensförsörjningsområdet, där det är relevant, beakta den specialiserade psykiatriska vården för vuxna,

- genomföra en kartläggning och analys av regionernas behov av stöd för en effektiv och hållbar kompetensförsörjning i den specialiserade psykiatriska vården för vuxna, och
- baserat på kartläggningen och analysen lämna förslag på hur Socialstyrelsen kan stödja regionerna i arbetet med att utveckla en effektiv och hållbar kompetensförsörjning i den specialiserade vården för vuxna.

Insatser för att utveckla analys och uppföljning med fokus på resultat och effekter
Inom ramen för denna del av uppdraget ska Socialstyrelsen

- följa utvecklingen inom den specialiserade psykiatriska vården för vuxna genom analyser och lägesbilder, särskilt avseende vårdkapacitet.
- följa upp och utvärdera statsbidraget till regionerna, såväl övergripande som per region, med särskilt fokus på resultat och effekter, och
- vid behov utveckla nödvändig datatillgång för regelbunden uppföljning av insatser i den specialiserade psykiatriska vården för vuxna samt genomföra insatser för att synliggöra, följa och jämföra utvecklingen mellan regioner i den specialiserade psykiatriska vården för vuxna.

Socialstyrelsen ska när uppdraget utförs sprida och kommunicera resultaten av arbetet och bidra till implementering av kunskapsstöd på ett målgruppsanpassat och verksamhetsnära sätt.

Socialstyrelsens ska i arbetet med uppdraget genomgående verka för att insatserna samordnas med övriga pågående initiativ som syftar till att stärka tillgängligheten, öka vårdkapaciteten och korta vårdköerna samt arbetet inom området psykisk hälsa och suicidprevention. Vidare ska arbetet med uppdraget att ta fram en myndighetsgemensam nationell plan för en bättre beroendevård och ett stärkt förebyggande arbete (S2025/01284) samt uppdraget att genomföra ett utvecklingsarbete för att förbättra vården för barn och unga som vårdas på SiS och som har stora behov av psykiatrisk vård (S2024/02037) beaktas.

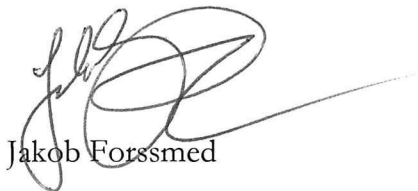
Socialstyrelsen ska inom uppdraget även ta om hand de utvecklingsförslag som har lämnats i uppdraget att genomföra insatser för att stimulera och stärka det nationella arbetet med att utveckla en personcentrerad vård och omsorg för personer med komplex psykiatrisk problematik (S2022/03297) och uppdraget att kartlägga den verksamhet som bedrivs på de psykiatriska akutmottagningarna (S2024/01775).

Förslag på fortsatta nationella utvecklingsinsatser inom området med fokus på hur Socialstyrelsen kan stödja ett sådant nationellt utvecklingsarbete ska vara ändamålsenliga och kostnadseffektiva, rymmas inom befintliga ekonomiska ramar inom det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg uppförda anslaget 1:8 Bidrag till psykiatri och ta hänsyn till berörda myndigheters och andra aktörers samlade administrativa börda.

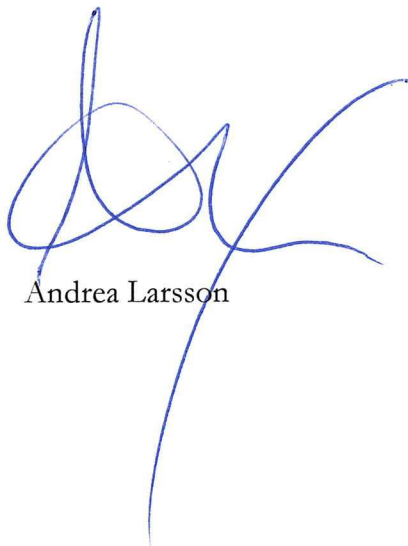
Vid genomförandet av uppdraget ska jämställdhetsperspektivet, särskilt det jämställdhetspolitiska delmålet om jämställd hälsa, barnrättsperspektivet och funktionshindersperspektivet beaktas.

Regeringen beräknar att 1 500 000 000 kronor kommer att avsättas för ändamålet under 2027 samt att 1 200 000 000 kronor kommer att avsättas för ändamålet under 2028, under förutsättning att riksdagen har anvisat medel för det aktuella anslaget.

På regeringens vägnar

Jakob Forssmed

Andrea Larsson

Kopia till

Justitiedepartementet/INS

Försvarsdepartementet/ESS

Socialdepartementet/SOF, SF, SL

Finansdepartementet/BA, K, SFÖ

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet/US

Förvaltningsavdelningen/EKA

riksdagens socialutskott

Folkhälsomyndigheten

Inspektionen för vård och omsorg

Myndigheten för civilt försvar

Polismyndigheten

SOS Alarm AB

Statens beredning för medicinsk och social utvärdering

Statens institutionsstyrelse

Trafikverket

Delegationen för att genomföra en reform för mer samordnade, behovsanpassade och personcentrerade insatser till personer med samsjuklighet (S2025:A)

Den nationella samordnaren för ett samlat suicidpreventivt arbete
(S2024/00816)

Sveriges Kommuner och Regioner

**Bilaga: Statsbidrag till regionerna för att stärka den
specialiserade psykiatriska vården för vuxna med särskilt fokus
på ökad vårdkapacitet**

För satsningen på att öka vårdkapaciteten i den specialiserade psykiatriska vården för vuxna respektive satsningen på att utveckla insatser för att göra vården mer flexibel utifrån patientens behov genom självvald inläggning baseras medelstillsdelningen på befolkningsmängd 18+ år i respektive region, per september 2025 enligt uppgifter från Statistikmyndigheten SCB.

För satsningen på att utveckla insatser för att göra vården mer flexibel utifrån patientens behov genom att skapa mer flexibla övergångar mellan barn- och ungdomspsykiatri och vuxenpsykiatri baseras medelstillsdelningen på befolkningsmängd 0–25 år i respektive region, per september 2025 enligt uppgifter från Statistikmyndigheten SCB.

	Medel vårdkapacitet	Medel självald inläggning	Medel flexibla övergångar	Totalt per region
Stockholms län	265 445 359	46 569 361	35 378 912	347 393 632
Uppsala län	44 129 959	7 742 098	6 331 866	58 203 923
Södermanlands län	32 143 811	5 639 265	4 215 110	41 998 186
Östergötlands län	50 987 825	8 945 232	6 856 551	66 789 608
Jönköpings län	39 300 288	6 894 787	5 405 462	51 600 537
Kronobergs län	21 702 476	3 807 452	2 995 110	28 505 038
Kalmar län	26 743 333	4 691 813	3 213 835	34 648 981
Gotlands län	6 719 221	1 178 811	772 278	8 670 310
Blekinge län	17 095 389	2 999 191	2 129 948	22 224 528
Skåne län	153 032 665	26 847 836	20 828 005	200 708 506
Hallands län	36 842 881	6 463 663	4 930 967	48 237 511
Västra Götalands län	191 233 308	33 549 703	25 157 760	249 940 771
Värmlands län	30 948 159	5 429 502	3 765 977	40 143 638
Örebro län	33 172 122	5 819 670	4 454 135	43 445 927
Västmanlands län	30 084 506	5 277 984	3 917 668	39 280 158
Dalarnas län	31 031 829	5 444 181	3 758 578	40 234 588
Gävleborgs län	30 963 981	5 432 277	3 713 304	40 109 562
Västernorrlands län	26 277 650	4 610 114	3 155 028	34 042 792
Jämtlands län	14 352 377	2 517 961	1 777 010	18 647 348
Västerbottens län	30 352 009	5 324 914	4 024 718	39 701 641
Norrbottnens län	27 440 852	4 814 185	3 217 778	35 472 815
Summa	1 140 000 000	200 000 000	150 000 000	1 490 000 000